

מהו כיבוד הורים ?קידושין לט ע"ב

גמ' ורמינהי: אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא, אלו הן: **כבוד אב ואם**, וגמילות חסדים, והקנסות אורחים, והבאת שלום בין אדם לחבירו, ותלמוד תורה כנגד כולם.

משנה פאה א א

בשלושה מקומות התורה מצווה אותנו בכבוד הורינו ובמוראם:

1. שמות כ' יב: **כבד את אביך ואת אמך** למען יארכו וימך על האדמה אשר יה' אלקיך נתן לך:
2. ויקרא יט ג: איש אמו ואביו תיראו ואת שבתתי תשמרו אני ה' אלקיכם:
3. דברים ה טו: **כבד את אביך ואת אמך** פאשר צוה ה' אלקיך למען יארכו וימך וילמען ייטב לך על האדמה אשר יה' אלקיך נתן לך:

רשי על שמות

למען יארכו וימך. אם **תכבד יארכו** ואם לאו יקצרו

מירוש ישראלי חדש על פרקי אבות / אביגדור שנאן

כבד את אביך ואת אמך – שומע אני בדברים? (מכילתא דרבי ישמעאל, יתרו ח), היינו: האם עלי להבין שמדובר בכיבוד הורים על ידי דיבור בלבד? לא! וכיוון שבספר משלי כתוב **"כבד את ה' מהונך"** (משליג, ט) לומדים כי כיבוד הוא עניין של הוצאה כספית, ולכן יש לכבד את ההורים גם "במאכל ובמשתה ובכסות נקיה" (מכילתא, שם)

קידושין לא

בעו מיניה מרב עולא עד היכן פיבוד אב ואם? אמר רב יהודה אמר שמואל שאלו את רבי אליעזר עד היכן פיבוד אב ואם?

הרמב"ם בהלכות ממרים ו, ג

אי זהו כבוד? מאכיל ומשקה מלביש ומכסה משל האב ואם אין ממון לאב ויש ממון לבן כופין אותו וזן אביו ואמו כפי מה שהוא יכול, ומוציא ומכניס ומשמשו בשאר הדברים שהשמים משמשים בהן את הרב ועומד מפניו כדרך שהוא עומד מפני רבו.

דברים רבה א' ט"ז

אמר רבן שמעון בן גמליאל, לא כבד בריה את אבותיו כמו אני את אבותי, ומצאתי **שכבד עשו לאביו יותר ממני**. כיצד, אמר רבן שמעון בן גמליאל הייתי משמש את אבי בכלים צואים, וכשהייתי הולך לשוק הייתי משליף אותן הכלים ולובש כלים נאים ויוצא בהן, אבל עשו לא היה עושה כן, אלא אותן כלים שהיה לובש ומשמש בהן את אביו, הן מעלים.

איגרת אריסטאס (א"י, מאה 2 לפה"ס)

... ואמר לשישי להשמיע את תשובתו לשאלה למי חייבים להראות רצון: והוא השיב להורים לעולם כי אף אלוהים נתן את **המצווה הגדולה ביותר של כיבוד הורים**:

תלמוד הירושלמי (פאה, פ"א, מ"א) - שהיא מצווה יחמורה שבחמורות

קידושין לע"ב

תנו רבנן: נאמר: "כבד את אביך ואת אמך", ונאמר: "כבד את ה' מהונך", השנה הפתוב כבוד אב ואם לכבוד המקום. נאמר: "איש אמו ואביו תיראו", ונאמר: "את ה' אלהיך תירא ואתו תעבד", השנה הפתוב מוראת אב ואם למוראת המקום. נאמר: "מקלל אביו ואמו מות יומת", ונאמר: "איש איש כי יקלל אלהיו ונשא חטאו", השנה הפתוב ברפת אב ואם לברפת המקום.

הקב"ה	הורים
"כבד את ה' מהונך"	"כבד את אביך ואת אמך" כיבוד
"את ה' אלהיך תירא"	"איש אביו ואימו תיראו" מורא
"כי יקלל אלהיו ונשא חטאו"	"מקלל אביו ואמו מות יומת" קללה
אי אפשר	"מכה אביו ואימו מות יומת" הכאה

תנו רבנן: שלשה שותפין הן בָּאֵדָם: הקדוש ברוך הוא, ואביו, ואמו. בזמן שאדם **מכבד** את אביו ואת אמו אָמַר הקדוש ברוך הוא: מעלה אני עליהם כְּאִילוֹ דְרָתִי בִּינִיהֶם, ו**כַּבְּדוּנִי**.

קידושין לא - רב יוסף כי הנה שמע קל כרעא דאמיה אמר איקום מקמי שכינה דאֵתָא (אקום מלפני השכינה שמגיעה)

מדרשי פילון, (על עשרת הדברות, קז, קכ).
"נראה, כי טבע ההורים גובל בין מהות התמותה והאלמוות. תמותה, בקרבָתָם לבני אדם ושאר בעלי החיים בכל הקשור לכליון הגוף; ואלמוות, כי בזכות ההולדה הם מתדמים לאלהים - מחולל הכל"
ומי שאינו **מכבד** את אביו ואמו אינו **מכבד את הקב"ה**.

כתבי פילון (דברי אלקים, קעא־קעב)

ו(הדיבור) החמישי הוא בדבר כיבוד הורים, והוא **קדוש**, כיון שאיננו עוסק באנשים, אלא בסיבת הזריעה והלידה שבכולם. ועלידי זה נראים האב והאם כמולידים, אף על פי שאינם (מולידים), אלא רק משמשים כְּלִים ללידה... כי האלהים הוא ראשית הלידה, ואילו בְּרֵה־תמותה -הוא סופה"

אבות ד א

... אינהו מְכַבְּד, הַמְכַבֵּד אֶת הַבְּרִיּוֹת, שְׁנֶאֱמַר (שמואל א ב) כִּי מְכַבְּדִי אֶכְבֵּד וּבְזִי יִקְלוּ:

ארבע משמעויות של כבוד/ מעובד מתוך "כבוד האדם וחווה" מאת אורית קמיר

כבוד סגולי (dignity)

הדרת כבוד (honor)

הילת כבוד (glory)

כבוד מחיה (respect)

רש"ר הירש, שמות כ', י"ב ד"ה הדבור הראשון (טעם המצוה)

יציאת מצרים ומתן תורה הם שתי עובדות היסוד של עם ישראל, שעליהן תיכון כניעתנו לפני ה' כמושל ושליט בגורלנו וחיינו, והנה שתי עובדות אלו- עובדות היסטוריות הן, ואנו יודעים אותם ומכירין בהם כאמיתות היסטוריות, אולם הערובה היחידה לאמיתותן היא המסורת, ויסודה של מסורת אינו אלא מסירתה הנאמנה לבנים מידי האבות וקבלתה ברצון בידי הבנים מידי האבות. על כן לא נתקיימו לאורך ימים יסודות הבניין הגדול שיסד ה' בישראל- אלא על המשמעת העיונית והמעשית של בנים כלפי אבות ואמהות,

ונמצאנו למדים כי כבוד אב ואם הוא התנאי היסודי לנצחיותה של האומה הישראלית.

על ידי האב והאם נותן ה' לילד לא לבד(רק) את הווייתו הפיסית, אלא הם למעשה גם החוליה המקשרת את הילד אל העבר היהודי ויעשה אותו לבן ישראל ולבת ישראל. מידי ההורים מקבל הילד את מסורת התעודה הישראלית, המעוצבת בדעת, בהליכות ובדרכי חינוך, והם מוסרים לו את דבר ההיסטוריה ואת דבר התורה למען ינחילום גם הוא לבניו אחריו בבוא הזמן. כשם שעניי הבן אל הוריו, כן תהיינה אליו עיני ילדיו בבוא הזמן. אלמלא הקשר בין אבות ובנים- תנותק שרשרת הדורות, תאבד תקוות העבר היהודי לגבי העתיד והאומה הישראלית תחדל מלהיות. אכן גדולה חשיבותם של ההורים בישראל, ולפיכך יחדה להם התורה מקום נכבד בעשרת הדברות.

כיבוד הורים

קידושין לט

GEMARA: And the Gemara raises a contradiction from a mishna (*Pe'at* 1: 1): These are the matters that a person engages in and enjoys their profits in this world, and the principal reward remains for him for the World-to-Come, and they are: **Honoring one's father and mother**, acts of loving kindness, hospitality toward guests, and bringing peace between one person and another; and Torah study is equal to all of them. This indicates that one is rewarded in this world only for fulfilling these mitzvot, but not for fulfilling all mitzvot.

Exodus 20:12

Honor your father and your mother, that you may long endure on the land that the LORD your God is assigning to you.

Leviticus 19:3

(3) You shall each revere your mother and your father, and keep My sabbaths: I יהוה am your God.

Deuteronomy 5:16

(16) **Honor** your father and your mother, as the LORD your God has commanded you, that you may long endure, and that you may fare well, in the land that the LORD your God is assigning to you.

Rashi Shemot

“So that your days will be lengthened”: If you honor, they will be lengthened and if not, they will be shortened.

Yisraeli Chadash on Pirkei Avot/Avigdor Shanan

“Honor your father and your mother”: Do I hear in this - with words? (mechilta d'rabi Yishmael, Yitro Chap. 8). That is, am I supposed to understand that the Pasuk is referring to honoring your parents in speech alone? No! And since in Mishlei it is written: “honor Hashem with your possessions” (Mishlei 3: 9), we learn from this that honoring involves spending money and as such, it is correct to honor parents also with food, drink and clean garments (Mechilta).

משנה תורה הלכות ממרים ו

What is meant by honoring them? One should bring them food and drink, clothe them and cover them from their resources. If a father does not have financial resources and a son does, the son is compelled to sustain his father and his mother according to his capacity. He should bring him out and bring him home and serve him in all the ways one serves a teacher. Similarly, he should stand before him as one stands before a teacher.

Devarim Raba 1:15:

Rabban Shimon ben Gamliel said: No one has honored his parents the way I have honored my parents, and yet I found that Esav honored his parents more than me. How? Rabban Shimon ben Gamliel stated – I would serve my father with soiled clothing, and when I would walk in the market, I would dispose of those clothing and wear clean clothing to go out with. But Esav did not do so. Rather, the same clothing that wore and that he would serve his father with were excellent.

איגרת אריסטאס

The king asked the sixth to reply to the question, To whom ought we to exhibit gratitude? And he replied, 'To our parents continually, for God has given us a most important commandment with regard to the honour due to parents.

Talmud Yerushalmi (Peah, 81: 41) -It is a mitzva which is the “strictest of the strict.”

קידושין לע"ב

As the Sages taught: **There are three partners in the forming of a person: The Holy One, Blessed be He, who provides the soul, and his father and his mother. When a person honors his father and mother, the Holy One, Blessed be He, says: I ascribe credit to them as if I dwelt between them and they honor Me as well.**

קידושין לא

When Rav Yosef heard his mother's footsteps, he would say: I will stand before the arriving Divine Presence.

Midreshei Pilon (On Aseret Hadibrot, 107):

It seems that the nature of parents defines the essence of mortality and immortality. Mortality, in bringing people and other living things closer to the destruction of the body. Immortality, because by virtue of giving birth they resemble G-d – the cause of everything. Whoever does not honor his father and mother, does not honor G-d.

Kitvei Pilon

And the fifth commandment is honoring your parents, and it is holy, since it is not referring to individuals, but rather it is referring to the cause of inseminating and birthing which is in everyone. And through this, the father and mother are seen as those who bring about birth, even though they are not actually those that cause birth but rather are the tools for birthing. Because G-d is the primary cause of birth, and mortal man is the end.

פרקי אבות ד א

Who is he that is honored? He who honors his fellow human beings as it is said: “For I honor those that honor Me, but those who spurn Me shall be dishonored” (I Samuel 2:30).

Rav Shimshon Refael Hirsch, Shemot 20:12

The Exodus from Egypt and the Giving of the Torah are two historical facts which form the basis of the Nation of Israel, because through these two events we show our submission to Hashem as the Ruler of our fate and lives. And these two events are historical facts, and we know them and recognize them as historical truths. However, the only guarantee that we have of their truth is our tradition, and the basis of tradition is merely the accurate transmission to children via parents, and the reception of these facts by the children from the parents. Therefore, for all of these years, the foundations that Hashem built for Israel rests only on the theoretical and practical discipline of the children as they relate to their fathers and mothers,

and we have found that honoring your parents is a basic precondition for the eternal nature of the Israeli nation.

Hashem gives the child via the father and mother his physical existence, but they are a link that connects the child to the Jewish past and makes the child a son of Israel and a daughter of Israel. From the parents, the child receives the tradition of the Israeli nation, which is formed by knowledge, ways of life, and education, and they pass along this piece of history and the words of the Torah so that they too will pass it along to their children when the time comes. Just as the eyes of the son look towards his parents, so too will the eyes of his children look towards him in the future. Were there no connection between fathers and sons, the generational chain would be broken, the hopes of the past and the future of the Jewish, Israeli nation, would cease to exist. Indeed, great is the importance of parents in Israel, and therefore, the Torah gave them an honorable place within the Ten Commandments.